

- [5] Brožúra:
Börner, R. – Goiser, R. (2005): **Themenimpulse 2005**; NÖ Dorf-und Stadterneuerung; 31s.
-

Preklad z nemčiny strany 14-17:

Ekonomika obce

Spät' k regiónu!

Christian Felber

Mag. Christian Felber sa narodil v roku 1972 v Salzburgu a študoval románsku filológiu, ako aj politológiu, psychológiu a sociológiu vo Viedni a v Madride. Je autorom na voľnej nohe a publicistom v tematických oblastiach životné prostredie, hospodárstvo a spoločnosť a zakladajúcim členom organizácie kritizujúcej globalizáciu Attac Österreich.

Publicista a kritik globalizácie Christian Felber je presvedčený, že ekonomický vývoj nepredstavuje žiadne prírodné zákony a požaduje návrat k vedomiu regionálnosti, lokálnych riešení a priestorov na konanie.

Ešte nikdy nebola vzdialenosť takým relatívnym faktorom ako dnes. Ľudia a ich konzumný tovar sa môžu v krátkom čase pohybovať po celej zemeguli – a aj to robia. Pominuli sa časy, keď na stôl prichádzalo to, čo ročné obdobie ponúkalo; dnes lákajú supermarketý v januári jablkami z Chile, vo februári jahodami zo Španielska a v marci zemiakmi z Egypta. Globálna doprava surovín a odpadov je jedným z najťažších previnení proti zákonom trvalo udržateľného rozvoja, pretože trvalé hospodárske priestory uzatvárajú svoje kolobehy látok veľkoryso samotné. Podľa možnosti využívajú miestne zdroje a svojich odpadkov sa zbavujú samotné. Zlomovým bodom je, že doprava je proste príliš lacná. Keby sa pri doprave nákladov zohľadňovali ekologické náklady, takéto praktiky by sa neoplácali. V súčasnosti stojí v Rakúsku kilometer nákladného auta na poplatkoch 22 centov, pri započítaní všetkých škôd na životnom prostredí a sociálnych nákladov byť ohodnotený na 1,5 Eura.

Férovosť a pravdivosť nákladov

Poľnohospodárstvo treba vyňať z globálneho režimu slobodného obchodu, doplnkový globálny obchod zato má byť fair a nie voľný. Aj pri agrárnej podpore sa žiada zmena myslenia: miesto produktivity, ako najvyššieho kritéria, je oveľa zmyslupľnejšia orientácia na ciele ako deľba na malé časti, zväčšenie kultúrnej a ekologickej mnohostrannosti, suverenita vo výžive, trvalý rozvoj a zamestnanosť.

Aj pri téme energií môžeme zo zmeny kurzu iba profitovať. Obnoviteľné zdroje energie ponúkajú množstvo práce vo výskume, montáži, údržbe. Pritom obce majú v rukách, aby sami prevzali funkciu vzoru.

Žiadajú sa iniciatívy obce

Čo môže nezávisle urobiť každá obec, je zastavenie rozširovania sídlenia a bezočivého umiestňovania nákupných stredísk na zelenej lúke. Obce a mestá podporujúce pešiu chôdzu sú najlepšími spojovateľmi kúpnej sily. Zriadením „dielní budúcnosti“, kde sa remeselníci môžu výhodne usadiť a spájať staré znalosti

s pretrvávajúcou technológiou, by mohli obce produkovať aj dlhotrvajúce, kvalitatívne vysoko hodnotné tovary, ktorých údržba a opravy sa môžu vybavovať namieste.

Využiť lokálny potenciál

Receptom proti odbúraniu verejnej infraštruktúry v jadre obce sú verejné komunikačné centrá: pošta, telefón, internetové pracoviská pod jednou strechou. Súčasne môžu regionálne „centrály mobility“ aj trvale koordinovať regionálnu mobilitu (zberné taxi, transporty seniorov, doručovacie služby). Na podchytenie, nové oživenie a ďalší rozvoj lokálneho potenciálu v surovinách, vedomostiach, znalostiach a technológii možno navrhnuť zriadenie „regionálnych akadémií“. V nich by bolo možné z lokálnych daností pomocou interdisciplinárnych výskumných tímov vyvíjať produkty, služby a sociálne inovácie.

Zakaždým inak stvárniteľné

Lokálne iniciatívy sú často odsúdené na neúspech, pretože nadradené rámcové podmienky pôsobia proti nim. Ale globalizácia je rovnakým verejným podujatím ako týždenný trh a nie prírodným zákonom, možno ju kedykoľvek odvolať alebo inak utvárať. Lokálne iniciatívy môžu byť preto naozaj užitočné len vtedy, ak miestne politické rámcové podmienky lokálny rozvoj podporujú.

Ďalšie informácie:

www.christian-felber.at

Partnerstvo ako vedúci princíp

Všestranná obnova dediny pre trvalý rozvoj: Karl Sieghartsleitner ukázal ako mešťanosta Steinbachu a. d. Steyr, akým spôsobom môže malé mesto prosperovať aj v časoch globalizácie.

KARL SIEGHARTSLEITNER

Ing. Karl Sieghartsleitner (ročník 1942) bol od roku 1986 do 2002 mešťanostom v Steinbach a. d. Steyr (Horné Rakúsko). Počas tohto obdobia premenil predtým hospodársky otľkanú obec na ukážkový príklad úspešného, trvalého rozvoja obce a považuje sa za uznávaného odborníka na otázky krajinského rozvoja.

Zánik miestneho priemyslu výroby príborov v hornorakúskom Steinbachu a. d. Steyr označoval koncom 60-tych rokov začiatok hlbokkej krízy. V priebehu nasledujúcich dvoch desaťročí sa zatvárali živnostenské podniky, historické centrum obce upadlo a stále viac ľudí z obce odchádzalo. Dnes je Steinbach opäť miestom stúpajúcim nahor, s radom nových zárobkových možností, mnohými sociálnymi a kultúrnymi projektmi a s aktívnym, optimistickým obyvateľstvom.

Prelom nastal v roku 1986, keď „Dohoda o novej politickej kultúre“ umožnila vytvorenie partnerskej klímy medzi frakciami obecnej rady. Aby sa určil smer budúceho vývoja obce, sformulovali občania a nositelia rozhodnutí spoločne vedúcu predstavu. Súčasne zistenie skutkového stavu ukázalo silné a slabé stránky a vývojový potenciál obce. Výsledkom týchto procesov bola predstava rozvoja, ktorá sa periodicky aktualizuje. Deklarovaným cieľom stále bolo, získať ľudí pre rozvoj obce a pomocou ich špecifických schopností ich urobiť živou súčasťou rozvoja obce.

Obohatenie na všetkých úrovniach

Z množstva rozmanitých talentov a nadaní v Steinbachu vznikol veľký počet rôznych projektov: od renovovania neskoro barokového starého dvora fary a revitalizácie priemyselných hál ako parku remesiel, ako malých akcií, cez obnovu historického jadra obce až po program ochrany atmosféry a „Steibachského adventu“, ktorý každoročne priláka 25.000 návštevníkov.

Otočiť trendy

Odsťahovanie sa zastavilo, dnes dokonca počty obyvateľstva v Steinbachu opäť stúpajú. Bolo založených 28 nových živnostenských a obslužných podnikov a tieto vytvorili okolo 180 nových pracovných miest. Dosiahnutie cieľa klimateckej väzby (mínus 50 % emisií CO₂ do roku 2010) sa dostalo do dosiahnuteľnej blízkosti. Blízke zásobovanie bolo zabezpečené, produkty a špeciality usadlých roľníkov nachádzajú čoraz viac odbytu v hostincoch a v obchodoch s potravinami. Počet roľníckych rodinných podnikov (v roku 2002 ich bolo 101) sa podarilo v posledných desiatich rokoch skoro udržať.

Prevziať zodpovednosť za vlastný životný priestor

Podľa výsledkov jedného prieskumu sú očakávania obyvateľstva Steinbachu, pokiaľ ide o budúcnosť, v regionálnom porovnaní celkom pozitívne. Partnerská atmosféra a rastúca ochota občanov, prevziať zodpovednosť za vlastný životný priestor, vytvárajú v Steinbachu základ úspechu. V poľnohospodárstve sa uskutočnil obrat od globálneho agrárneho trhu k lokálnemu sedliackemu vývoju; cieľom je zabezpečenie obhospodarovania plochy pokrývajúcej kraj pomocou Roľníckeho spoločenstva pre hospodárenie a sídlenie so štyridsiatimi sedliakmi. Početné vyznamenania a ceny, medzi inými Cena európskej obnovy dedín 1994, ako aj záujem mnohých univerzít o rozvoj Steinbachu, pôsobili ako potvrdenie zvonku.

Kontakt, brožúry a exkurzie:

Oö. Verein für Entwicklungsförderung,
Pfarrhofstrasse 1
4594 Steinbach a. d. Steyr
Tel: 07257/8411, Fax 07257/8411-20
e-mail: vfe.steinbach@utanet.at,
www.municipia.at.

Hospodárska budúcnosť dedín

Definície cieľov pracovných okruhov

VEĽKÉ CIELE

- Centrá obcí a miest treba posilniť usídlením podnikov a vytvorením zodpovedajúcej infraštruktúry.
- Prevážna časť pracovných miest sa nachádza v regióne.
- Kvalita života vo vidieckom priestore sa má zachovať prostredníctvom zosilnenia sedliackeho poľnohospodárstva; tým sa podporí prírodný (aj hospodársky) kolobeh, sprostredkujú sa predstavy hodnôt nasledujúcej generácii a tým sa ovplyvní trvalá pozitívna zmena.
- Kooperácie treba posilniť a synergie využiť. Podniky s rovnakým potenciálom zákazníkov majú tieto aj spoločne využívať.
- Učiť sa z pozitívnych príkladov – ponúknuť exkurzie.
- Vytváranie sebavedomia a zodpovednosti voči vlasti.

NÁJSŤ NOVÚ VZÁJOMNOSŤ

- Mladých ľudí oboznámiť s problematikou a ich perspektívy brať vážne.
- Zapojenie starších generácií a ich skúseností.
- Znova zhodnotiť spoločenstvá.
Pri vzájomnom konaní prejať voči druhému ocenenie.
- Vytvoriť miestne sebavedomie. Len vtedy, keď sa darí môjmu konkurentovi, sa darí aj mne.
- Školský systém má silnejšie sprostredkovať zachovávanie úcty.

POŽIADAVKY NA OBCE

- Objednávky udržať vo vlastnej obci.
- Výstavy v obci o schopnostiach, ktoré sú v obci k dispozícii (výstava práce).

- Obec by mohla robiť PR pre vlastné podniky a poskytovať služby.
- Vytvorenie vzorov ako základu pre cielené opatrenia.
- Oblasť gastronómie v spolkových miestnostiach sa nemá podporovať z verejných prostriedkov, resp. zriadenie „spolkových hostincov“ má byť zakázané.

MOŽNOSTI PODPORY NADREGIONÁLNEJ POLITIKY

- Politika má vedomie viac stáť za hospodárstvom kolobehu miesto globalizácie a celosvetovej schopnosti konkurencie.
- „Pomoc pri štarte“ pri zakladaní podnikov čiastočným prevzatím (finančného) rizika verejnou rukou (obec/krajina).
- „NAFES“ lepšie vybudovať.
- Zmena zákona o zadávaní prác v prospech podpory lokálnych ponúkajúcich: obce majú mať možnosť pri zadávaní objednávok osobitne uprednostňovať miestne/regionálne hospodárstvo.
- Vykonať a presadzovať nový zákon o usporiadaní priestoru.
- Ekonomiku (KMU) treba silnejšie podporovať.
- Poradenstvo & sprevádzanie pri iniciatívach pre posilnenie/oživenie jadra obce.

Robiť atraktívne ponuky

Práve z hospodárskeho hľadiska sa mnohé vidiecke obce dnes nachádzajú v ťažkej situácii. Veľkými výzvami súčasnosti je teraz vypracovanie vlastných silných stránok, zabezpečenie pracovných miest a podporiť vytvorenie nových a ľudí viazať k svojmu domovu.

Hospodárstvo znamená predovšetkým prácu a práca v obci znamená ľudí v obci. Vyvíjajúca sa oblasť podnikania alebo premyslený koncept turistiky prinášajú pre ľudí v obci zamestnanie a príliv kúpnej sily, často s početnými pozitívnymi sprievodnými účinkami. Možnosti pre to sú v každej obci iné – všade však je možné vytvoriť atraktívne rámcové podmienky pre usídlenie sa podnikov alebo pre ďalšie spracovanie produktov regiónu. V Göstlingu sa napríklad podarilo urobením schodným a turistickým vybudovaním Mendlingtalu prilákať do dediny ročne 30.000 návštevníkov, súčasne bolo v regióne vytvorené pracovné miesta.

Poznať vlastné silné stránky

Kto chce mať samostatný profil, musí vedieť, za čo stojí a čo vie. V časoch globalizácie robia obce dobre, ak si uvedomia svoje individuálne silné stránky a tieto aj cielené využívajú. Výzvou pre komunálnu politiku je, prebudiť u svojich obyvateľov a rovnako u svojich návštevníkov vedomie o osobitostiach a prednostiach miesta. V St. Georgen an der Ybbs napríklad bol uvedený do života Georgstaler (Georgský toliar), minca, ktorá je v obchodoch obce platná – a mimochodom ako zmysluplná idea daru – si udržiava kúpnu silu v obci.

Späť ku strediu

Len vo vitálnom, žijúcom jadre obce sa spoločenstvo rado stretne a bude dobre cítiť. Vývoj minulých desaťročí prispel v mnohých obciach k tomu, že spoločenský život stráca svoju lokálnu väzbu: obchody pohostinstvá, polícia a pošta zmizli z jadra obce,

miesto toho tam, kde sa predtým spoločensky žilo, stoja dnes často zanedbané, spustnuté domy. Hospodárska obnova dediny znamená tiež, urobiť vlastné centrum opäť skutočným strediskom obce. Tak sa udialo napr. v Ybbsitz, kde v rámci rozsiahleho projektu na oživenie jadra obce opäť usídlili na námestí obchody a informačné centrum pre návštevníkov robí reklamu kultúrnemu parku na Eisenstrasse.

Prečo sa túlať ďaleko?

Nákupné centrá na okrajoch miest urobili škrt cez rozpočet obchodom na okolí; krámy s potravinami, ktoré ešte pred niekoľkými rokmi patrili k obrazu obce, ako kostolná veža, sú dnes zväčša zatvorené. Následkom toho doteraz blízke zásobovanie obce zostalo vzdialené; infraštruktúra mnohých obcí dnes už nepokrýva ani dennú potrebu svojich obyvateľov. Tak sa stráca aj podstatná súčasť kvality života, najmä pre tých členov spoločnosti, ktorí nie sú dosť mobilní, aby zašli za ponukami obchodných sietí.

V mnohých oblastiach je možná synergia, ktorá podporí miestne hospodárstvo a vytvára cennú kvalitu života, napr. sedliacky trh, ktorý sa na jedno doobedie môže nasťahovať do budovy hudobnej školy.